

V R T E C.

Izhaja
1. dné
vsacega
meseca
na celej
pôli in
stoji za
vse leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redništ-
vu v
Lingar-
jevih
ulicah
hiš. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. I.

V Ljubljani 1. januarja 1879.

Leto IX.

Ob novem letu.

Želim Vam srečno novo leto
In v srcih zadovoljnost vso,
Da s celim srcem, dušo vneto
Bogû služili bi zvestô.

Želim od srca, da peljâla
Vas roka božja bi povsod,
Vas zapeljivcev varovala,
Pregreh, nadlog in dušnih zmôt.

Naj v novem letu Vam veselje,
Ljubezen, sreča, mir cvetê, —
O Bog usliši moje želje,
Potem izpolneno bo vse!

Ivan Tomšič.

Zmaga v skušnjavi.

V nekem mestu so bili prebivalci v velikej nevarnosti pred sovražnikom. Bali so se za svoje premoženje in vsak je gledal, da poskrije, kar ima. V tem mestu sta živela tudi dva brata, katera je Bog blagoslovil z obilnim premoženjem. Denarjev in blagâ sta imela na izobilje, a skrbí malo, ker sta

bila brez žene in otrok. Skupaj sta živela pod jedno streho ne brinèč za nikogar na svetu nego zase in svojo srečo.

Ko se glas raznese po mestu, da se mu sovražnik bliža, hitela sta brata, da bi poskrila svoje denarje. V to se jima najpriprávnèjši zdi vrt, ki sta ga imela tikoma hiše. Takój zvečer gresta na delo, da v varnost spravita svoje blagó. Prvi gre s svetilnico v roci in lopato, a drugi nese velik lonec, ki je bil napolnjen z denarji. Pač si nista mislila brata, da ravno o tem času sedí sosed takój zraven v svojem vrtu.

Sosed, ubožen dninar, šel je na vrt, — gnale ga so tudi skrbi in nadloge. A njegove skrbi so bile vse drugačne nego skrbi poprej omenjenih dveh bratov. V siromašnej kóči in slabej posteljici so ležali njegovi ubožni otroci, katerim je bilo treba s pòtnim obrazom služiti kruha. Časi so bili slabi, živež drag, in tako je bilo tudi zaslužka in kruha malo. V tihej samoti zunaj na vrtu je premišljeval ubogi oče, kako naj zasluži kruha sebi in svojej družini. Po vse dni skoraj nič jesti, a delati kakor suženj, to pač človeku ogrení življenje, posebno če mu še revščina njegovih otrok stoji pred očmi. Zastonj je iskal ubogi oče zunaj pod milim nebom tolažbe in pokoja.

V tem trenutku se mu zasveti pred očmi. Bila je luč v sosednem vrtu. To mu je bilo nekaj nenavadnega. Zdaj po noči z lučjo hoditi po vrtu, kaj neki poméni to? Radoveden stopi bližej k ogradi, da bi videl, kdo hodi po sosedovem vrtu. Kmalu mu je vse jasno ter brž ugane, kaj nameravata brata, njegova soseda. Vidèč velik lonec z denarji, bilo mu je nekako tesno pri srci. Zdaj vidi, kako jeden bratov na določen kraj z roko pokaže in tiho zašeptá: „Kaj praviš, ali ne tukaj?“ „Dà, dà,“ mu drugi z glavo prikima. Zdaj se spravita na delo. Izkopljeta globoko jamo, deneta lonec vanjo in ga pokrijeta z zemljo, katero na vrhu še dobro z nogami poteptata, da bi nihče ne prišel na sled, kje imata zaklad zakopan. Po končanem delu otideta v hišo.

Tudi ubožni dninar se vzdigne, ki je bil skrit za ogrado. Kri se mu razplamení po vseh žilah in neka nevidna moč se ga polasti, ki ga priganja, da naj skoči preko ograde in naj vzdigne zakopani zaklad. Že se vprè z desno roko na ogrado, že privzdigne nogó, da bi poskočil, ali — tu obstojí, povési glavo, izpregovori z rahlim glasom: „Ne kradi!“ in zbeží v hišo.

„Kaj si delal tako dolgo v vrtu?“ vpraša ga žena pri kolovratu sedèč. „Že nekaj časa te opazujem in vidim, da si delaš toliko nepotrebnih skrbi, ljubi moj mož,“ nadaljuje dobra žena s tolažèimi besedami. „Bodi dobre volje in zaupaj na Bogá; Bog nas gotovo ne zapustí! Ako se boš toliko ujedal, prevzela te bo žalost in obup, nazadnje še izboliš, in potlej — — Bog se usmili mene in ubozih otrok!“

„Oh, moji ljubi otročiči!“ vzdihne mož, ko žena otide iz hiše, da bi zaprla vežna vrata. „Dà, dà, — ubogi otroci! In — vi bi zdaj lahko bili bogati. Ali . . . kako dobro je vendar, da sem pobegnil iz vrta!“

Naposled se podá mož v posteljo, mislèč, da v sladkem spanji najde mir in pokoj svojej razburjenosti. A motil se je. Siromak ne more zaspati; vedno mu je lonec z denarji pred očmi, ki mu žgé in pali dušo, kakor kužnega človeka vročina. Zunaj je vse tako tiho in mirno, a v njegovej glavi je burno in hrumno, kakor v zraku ob kakej hudej uri. Krčevito se pre-

metava po postelji in si misli: „Nu, to bi ne bilo ravno toliko hudega, ko bi si vzel le nekoliko denarjev, saj ni treba, da bi pobral vse. In če bi tudi vse odnesel, to bi se bratoma le malo poznalo; bogata sta in imata še zmirom toliko, da se lahko pošteno živita.“ — „Ali,“ opominja ga zopet vest, „kar je ukradeno, to je ukradeno. Krivično blagó ne tekne. Bog me varuj tatvine!“

V tem hipu zavpije najmanjši otročiček v sanjah: „Oče! oče!“ Ubogi dninar se sklone in posluša, ali deček zopet utihne in spi dalje. „Oh, dobri otroci, misli si mož, „kako mirno in sladko počivate. Vi pač ne poznate še trpljenja ne skrbi svojih staršev. Da-si po ves dan delamo ter zelo varčno in skromno živimo, vendar prislužimo komaj toliko, da imamo za največjo silo. Če nas le kaka mala nesreča zadene, ali jeden izmed nas izbolí, potem ne zmoremo več, da bi vas oblekli, in — prosjáciti nam je treba, od hiše do hiše hruha prositi . . . „Prosjáciti?“ zavpije mož z osornim glasom, „nè, tega nikdar nikoli! Rajši grem, da vzamem . . . Sosea sta sama, brez žene in brez otrok, nemata za nikogar skrbeti. Tudi ne vesta, kako je očetu, kadar vidi lačne otroke, pa jim nima dati kaj jesti . . . O Bog, moj Bog, ne pelji me v skušnjavo!“ —

„In noben živ človek ne zvé, kdo je vzel lonec z denarji,“ zašepťá mu zopet zapeljivi glas hudobnega duhá. „Na nasprotnej stráni lahko splezaš preko ograde, in nobena živa duša ne pride na to, da si ti odnesel zakopani zaklad. In brata se tudi ne bosta upala nikjer pripovedovati, da sta okradena, ker bi ju ljudje zasmehovali in se delali norca iz nju. Ni nobene nevarnosti, zato rej vstani in pojdi pogumno na delo!“

Zdajci bije ura j e d n o po pôlnoci. —

Vse je tiho in mirno. Nikjer ni živega človeka blizu. — „V desetih minutah je zaklad vzdignjen, in ti si bogat človek ter svoje otroke lahko pošteno preživiš . . . Kaj, pošteno? Ali bi bilo to moje dejanje pošteno? In če me tudi nihče ne vidi, Bog me vidi, ki bode jedenkrat moj sodnik.“ Nè, nè,“ reče odločno, „tega ne storim, da bi delal zoper sedmo zapoved božjo, ki pravi: Ne kradi! Saj so me moj rajni oče večkrat učili in mi djali, ko sem bil še otrok: Bolje poštenje kakor življenje, to se pravi, da je boljše pošteno umreti, nego v grehu živeti.

Tako se je ubožni dninar boril vso noč v tej hudej skušnjavi. Vso noč mu je kri vréla po žilah in srcé mu je tolklo, kakor bi mu hotelo razpočiti. Že je jutranje solnce posijalo skozi okno, a on še ni zatislil očesa. Zdajci mu šine neka misel v razvneto dušo. Kakor bi trenil, vstane, obleče se ter naglo otide iz hiše. Kakor nôr hití do bratov, svojih sosedov, ter nabija s pestjó po vratih. Brata vstaneta ter gresta gledat, kdo tako zgodaj ropotá na njíju vrata. Kako se ustrašita, ko ugledata svojega sosedo pred soboj, bledega, da ga komaj izpoznata. Vprašata ga, kaj bi rad, tako zgodaj.

„Poslušajta!“ reče ubogi mož; „vidva sta sinoči v svojem vrtu zakopala lonec z denarji. To sem jaz videl in vso noč nisem mogel zaspati. Komaj sem premagal skušnjavo, da vaju nisem okradel to noč. Prosim vaju tedaj, izkopajta lonec pri tej priči in skrijta ga na kak drugi meni neznan kraj, da bodem prost skušnjave ter zadobim zopet mir in pokoj!“

Brata sta se zelo začudila poštenosti ubozega soseda. Preskrbela sta mu dela in zaslužka, da je s svojo družino lahko pošteno izhajal.

Bežite pred grehom, ognite se zla.

Skušnjava prevečkrat v pogubo peljá.

Mladinoljub.

Sanje.

Ivanek je ljubil svojo mater čez vse. Bil je priden in se je povsod vedel takó, da je delal materi veselje; le škoda zanj, da je bil preveč lehkomyseeln deček. Če so mu mati rekli, da naj stori to ali óno, takój je pozabil vse, kar mu je bilo naročeno.

Necega dné mu rekó mati: „Ná, Ivanek, nesi to pismo dekli in reci jej, da ga naj takój odnese na pošto, ker se zelo mudi. Zdaj je tri četrť na deset in za četrť ure pošta ótíde, — reci jej, da se naj nikar ne mudí, ter se naj podviza, da pismo še o pravem času prinese na pošto.

„Razumem, mati, razumem!“ reče Ivanek ter ótíde iz sobe. Zunaj na dvorišči je stal slepec z gosli v roci in poleg njega ubožen deček, ki ga je ob palici vodil. Slepec je godel na gosli, a deček je pel mične pesnice. Lehkomyseeln Ivanek se takój ustavi, posluša prijetno petje, a na pismo in pošto popolnem pozabi. Pozneje še vpraša slepeca odkod da je, in kako da je slep. V tem razgovoru mine dobre pol ure. Ubogi slepec zdaj poprosi Ivanka, da bi mu dal kaj vbogajme. Ivanek teče k materi in jih prosi, naj bi dali slepemu siromaku kak dar v božje imé. Ali kako se ustrašijo mati, ko zagledajo v dečkovej roci pismo. Hitro mu ga iztrgajo, tekó k dekli ter jej rekó, da naj hití na pošto, kolikor more, ker se za pismo zelo mudí. Dekla teče, kolikor more, ali kmalu se povrne s pismom v roci ter pripoveduje, da je pošta že pred pol ure ódšla. Ko mati to slišijo, prebledé kakor smrt, ter se žalostni zgrudijo na stol. Pismo je bilo namreč zelo nujno, in ker se ni oddalo, čakala jih je velika nepovoljnost.

Naslednjo noč gre Ivanek v svojo posteljico, ki je stala poleg materine.

„Z Bogom, Ivanek!“ rečejo mu mati, podajo mu roko, zastokajo in — umró.

Oh, kako se je jokál ubogi Ivanek! Mrtvo mater oblečejo v črno obleko ter jo položé na mrtvaški oder. Ob vsakej stráni mrtvaškega odra so gorele velike voščene sveče in vse polno ljudi je dohajalo v sobo, kropèč mrtvo mater z blagoslovljeno vodo. Vse je bilo žalostno, vse je bridko jokalo po Ivankovej materi. Ali nihče ni bil tako žalosten, nihče ni toliko jokál, kakor ubogi, zapuščeni Ivanek. „Oh, ljuba moja mamica,“ vpil je deček in se zvíjal, „kako ste mi bili dobri! Vi ste me vzrejali in oblačili; vi ste mi v bolezní tako lepo stregli; vi ste me učili moliti in na knjigo brati. Oh koliko lepih naukov ste mi dali. Kako srečen bi bil, ko bi mi vi še živeli, in storil bi vse, kar bi želeli!“ Tako je jokál in vzdihoval ubogi Ivanek, ali vse zamán, mati ga niso slišali.

Zdaj položé mater v mrtvaško krsto (trugo), ter jo pokrijejo s črnim suknom. Pogrebeci pridejo, vzdignejo krsto, da jo nesó na pokopališče.

V kakšnej stiski je bil to noč Ivanek, tega moje pero ne more popisati. Ali mislite si njegovo veselje, ko družega jutra ódpré oči in ugleda svojo dobro mater zdravo in veselo poleg sebe ter vídi, da vse to so bile le —